

Målstyring i saueholdet: Isolér maskinkostnadene!

Forfatter
Dag Høiholt-Vågsnes,

Sammendrag
De fleste av lammeprodusentene har nå fått levert alle lamma til slakt. Det er derfor tid for å gjøre opp økonomisk status for sesongen. Etter et godt slakteoppgjør finner mange det fristende å vurdere maskinkjøp, men er dette lurt? Minner bare om at overinvesteringer i maskiner er en vesentlig årsak til lav timelønn også i saueholdet.

Publisert
2008

Referanse
Sau og Geit nr. 6/2008

Utskriftsdato
03.12.2023 www.fag.nsg.no

Isolér maskinkostnadene!

De fleste av lammeprodusentene har nå fått levert alle lamma til slakt. Det er derfor tid for å gjøre opp økonomisk status for sesongen. Etter et godt slakteoppgjør finner mange det fristende å vurdere maskinkjøp, men er dette lurt? Minner bare om at overinvesteringer i maskiner er en vesentlig årsak til lav time-lønn også i saueholdet.

Helt uten mekanisering og maskiner er det nesten ikke mulig å drive lammeproduksjon i dag – det er heller ikke noe mål. Om ikke annet så trengs normalt minst en traktor med rundballepyd for å få surføret frem til fjøs-døra, eller med henger for å få høyet inn på låven. Det er derimot fullt mulig og «mekanisere bort» ethvert driftsoverskudd. Målstyringen i saueholdet har som tidligere poengtert i denne artikkelserien, til hensikt å skaffe oss et størst mulig driftsresultat pr. nedlagt arbeidstime. I forhold til hvor

vi er i driftsåret, er nå tiden kommet for å rette blikket mot kostnadene.

Av de årlige driftsgranskningene til Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), vet vi at det som preger driftsoverskuddet pr. v.f.s. hos den beste tredjedelen av lammeprodusentene er, i noen grad, høy inntekt pr. dyr. Det som imidlertid er mest slående hos disse er de lavere kostnadene – både variable og faste.

Jag kostnader!

Hvorfor dette voldsomme fokuset på akkurat maskinkostnadene? Den definitivt største enkeltkostnaden i saueholdet i dag, er utgifter med føret. Noe er innkjøpt kraftfôr, men det meste er egenprodusert grovfôr. Maskinkostnadene er et vesentlig element i dette.

Ta gjerne en nærmere titt på NILF-rapporten 2008/8 «Hva koster grovføret? Sjølkostberegning for grovfôr...» av Øyvind Hansen. Konklusjonen blir at skal vi klare å kutte i kostnadene med grovføret, må vi kutte i maskinkostnadene.

Eie eller leie?

Det skal svært rimelige maskiner, eller et visst volum til, før det er økonomisk lønnsomt å eie maskinene, fremfor å leie tjenester. Spørsmålet blir da om det finnes leietjenester som er tilgjengelig i ditt område?

Sammenliknet med andre land, er leiekjøringsmarkedet i Norge fremdeles forholdsvis umodent. Regionvariasjonen er stor, men muligens med unntak av rundballepressing og noe såing og tresking, er det forbausende lite tilbud av leiekjøretjenester. Dette kan skyldes både lav etterspørsel og for lave priser. Har du selv maskiner som går for få timer, kan det være en god mulighet her for bedre inntjening på disse. Hadde bønder i større grad regnet på faktiske maskinkostnader ville også tilbudet av leietjenester økt, fordi mange hadde oppdaget at mindre eie og mer leie ville gitt et høyere driftsoverskudd.

Konkurransesett maskinholdet

Er det tilgjengelig leiekjøretjenester i ditt område, har du faktiske priser å sammenlikne med. Alternativt finner du oppsett på nettet.

Vurdering av mekaniseringsøkonomien er ikke nødvendigvis bare et spørsmål om å eie eller leie. Uavhengig av om det er tilgjengelig leietjenester eller ikke i ditt område, bør du (eller regnskapsføreren) definitivt regne ut dine realmaskinkostnader. Mange vil eksempelvis få seg en aha-opplevelse ved å regne på hva 5 år forlenget levetid på traktoren, eller annen redskap, kan gi av økonomisk gevinst - på tross av forventede økte vedlikeholdskostnader.

«Kostnadsunderslag»

Mange har også en lei tendens til å tenke driftskostnader (slitedeler, vedlikehold, diesel, olje osv.), men «glemme» eierkostnadene (avskrivninger, rentekrav, forsikringer osv). Absolutt samtlige kostnader knyttet til maskinieie og maskinbruk må med i oppsettet. Husk at når du leier en

En måte å redusere grovførekostnadene på er at naboer samarbeider om redskaper eller få en som driver leiekjøring til å ta noe av innhøstingsarbeidet. (Foto: Arne Flatebø)

tjeneste, er **alt** inkludert – også kjørens timelønn. Enkelte synes det er stivt å betale 5.000 kroner for å få pløyd 50 daa i året, men ta en runde på hva det faktisk koster å ta denne jobben selv med eget eid utstyr...

Driver du bare med sau, må sauedrifta bære alle maskinkostnadene på bruket. Driver du også med andre produksjoner, må kostnadene fordeles skjønnsmessig mellom alle de produksjonene du har. Husk at når real-maskinkostnadene skal beregnes er skatteregnskapet lite egnet. Kostnadsberegninger må eksempelvis ta innover seg at avskrivningstiden skal harmonere med maskinens faktiske nedslitingstid.

Rettsgevinst

Nå vil enkelte, med rette, hevde at det har en verdi å få utført arbeidsoperasjoner til riktig tid og at dette må inkluderes i vurderingen om det skal eies eller leies. Vi bruker for eksempel en god del halm som strø. Etter å ha brent oss et par år på innleie av halmpressing, har vi kjøpt oss inn som eiere

i en halmpresse. Realkostnadene med halmbergingen har ikke blitt lavere, men vi er i større grad sikret tørr halm (ikke uvesentlig til talle).

Videre har det en verdi å få slått og presset grovføret til riktigst mulig tid. Men at man selv eier utstyret for disse operasjonene, er ikke det samme som at man får gjort arbeidet når veksten og forholdene er optimale. Det er ingen gangbar økonomisk strategi å overvurdere rettsgevinsten for å rettferdiggjøre ulønnsomme maskinkjøp. (Vi skal i en senere artikkel se at det er mulig å beregne verdiforskjellen mellom godt og dårlig grovfôr.)

Spart tid

Tidsgevinsten går også i favør av innleid tjeneste. Enkelte ganger er det helt åpenbart: Nettogevinsten pr. berget lam overstiger fort 1.000 kroner. Under lamminga kan det derfor tenkes at du kan ha andre ting å bruke tiden til enn å sitte på traktoren og utføre våronna.

Selv om det ikke er et velfungerende leiekjøringmarked i ditt område, skal du likevel ikke se bort fra at naboen tar

Hva koster grovføret?

Mer om kostnader med grovføret finner du på websidene til NILF. Du finner det under følgende link:

<http://www.nilf.no/Publikasjoner/Notater/Bm/2008/N200808>
Innhold.shtml

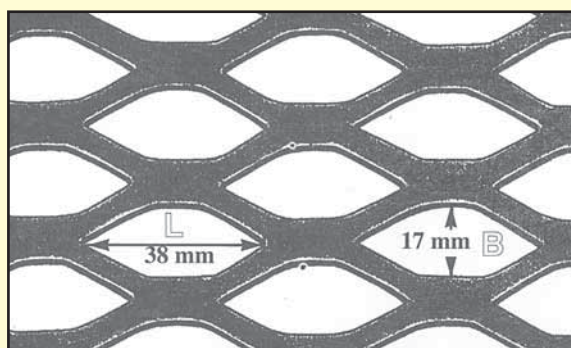
jobben for en høvelig betaling. Selv om vedkommende ikke driver leiekjøring som egen næringsgrein, tar mange nabooppdrag. På den måten gjør man sine egne investeringer mer lønnsomme, ved å la maskinene få gå flere timer.

Avslutningsvis må det igjen minnes om at sparte timer gir færre timer å fordele driftsoverskuddet på. At maskinleie ofte viser seg å være overraskende lønnsomt kan også bidra til mer tid til venner, ektefelle og unger. Et liv utenom sauen er heller ikke å forakte!

Av Dag Høiholt-Vågsnes

Saueinnredning med 2 typer bingefronter. Oppdelte og langsgående eteåpninger. Lammebingeskiller. Skillet er ferdig til bruk og monteres på sekunder.

STREKKMETALL

løst eller på selvbærende rammer! Ny type, 3,5 mm platetykkelse.

NORSK KVALITET - ALLE STØRRELSER!

Kjøp innredning fra sauebonde og få et produkt som fungerer i praktisk arbeid.

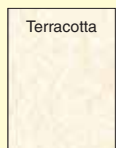

- En prisgunstig norsk tak- og veggplate til bruk i husdyrrom.

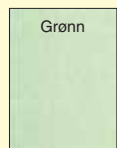
Veggplate i helstøpt plast. Ingen GNAGING

Flexibele porter, gir enklere sortering.
Drikkeutstyr, dører, vinduer, ventilasjon

Terracotta

Grønn

Hvit

Varene leveres med pris inklusive frakt hele landet

Ring oss for nærmere info.

Ferdigbehandlede plater, for utsatte miljøer. Forhandler over hele landet.

STEINAR SØRBØEN
LANDBRUKS-PRODUKTER

3570 Ål i Hallingdal

Telefon: 320 85 514 • Mob. 412 38 340
Fax: 320 83 003